

Neem nou de Bartelsluis in de Wormer. Hij is geboren in 1638 onder de naam Wester- of Zaanluis en werd rond juli 1972 ten grave gedragen onder de naam Bartelsluis. In opdracht van Heemraadschap Wormer, Jisp en (niet te vergeten) Neck, is de Bartelsluis begraven voor een bedrag van 34.000 gulden.

'van oude dingen die voorbij gaan../, of toch niet helemaal?

Voor dat bedrag lukte het kennelijk niet helemaal. Want tot op de dag van vandaag kan je nog steeds skeletdelen boven de grond uit zien steken. Ironisch aangeduid door een wit bordje met opschrift: 'Bartelsluys'. De binnendeuren en de kaapstander van een al vergaan rinket, bieden hardnekkig weerstand tegen de vergankelijkheid. Terwijl de voormalige sluisolk is veranderd in een wilde tuin en puinbak.

De Bartelsluis speelde vanaf 1600 een belangrijke rol voor de industrie. Op het laatst voor de papierfabriek Van Gelder en zonen. Tot ver in de jaren zestig ging de aan- en afvoer van kolen, papier en houtslip, cellulose en china clay nog over water, de transportwegen uit het grijze verleden. Door de opkomst van het wegtransport verloren de Bartelsluis en andere sluisen in het gebied rond de Zaan, de hoofdredenen van hun bestaan.

Nu is het bekend dat de bevolking van ons land aan het vergrijzen is. Een nog niet geheel onderkend probleem is dat oudere mensen een hang naar het verleden hebben. We schijnen veel actieve ouderen te hebben, die het leuk vinden om het verleden te doen herleven. Ze hebben nostalgische gevoelens bij het zien van bijvoorbeeld een oud vracht- of werkschip, of een oude sluis. Zelfs de relieken van de Bartelsluis maken nostalgische gevoelens wakker bij de mensen. Ze gaan, als je niet uitkijkt, een stichting vormen, geld verzamelen, subsidies aanvragen en voor je het weet ligt er een aanvraag voor het heropenen van de sluis op je bord.

Wat is de moraal van dit verhaal: Als je zonodig een kunstwerk wil wegdoen, doe het dan grondig. Afbreken, geheel afdekken en er huizen op bouwen. Het liefst aanleunwoningen

of seniorenwoningen of zo iets. Nooit overblijfselen laten staan, want vroeg of laat komt de vraag... In Brabant is een sluis geheel begraven, zonder dat de kolk afgebroken is. Er ligt geen weg overheen en er zijn geen huizen op gebouwd. Er ligt nu een plan om de grond uit de kolk te graven, zodat je de oude sluisolk weer kunt zien. Het geheel wordt overdekt met een transparant dak en in de kolk komt ruimte voor allerlei kunstzinnige activiteiten. Ik bedoel maar.

Maar eigenlijk moet je de waterwegen en de daarbij horende kunstwerken in stand houden. We zullen ze mogelijk in de toekomst nog hard nodig hebben. Zo is er bijvoorbeeld veel vraag naar ruimte voor de recreatievaart, een belangrijke economische peiler in ons land. Dat hadden ze kennelijk niet voorzien in 1972. Dus, mocht de grijze golf een verzoek indienen voor heropening van de Bartelsluis en men vraagt mij om advies, dan hoeft ik niet lang na te denken. Per slot van rekening moeten bruggen kleppen en sluisen klapperen. Zo is het maar net.

Met dank aan de heer Kingma van het <http://www.zaans-industrieel-erfgoed.nl>. Onder het hoofdstuk 'Bedreigd' op deze site kunt u de geschiedenis van onder andere de Bartelsluis lezen. Ik ben zo vrij geweest wat van zijn informatie te gebruiken.

Paul Gelderloos
Coördinator sluisen en bruggen
District Zuid-Oost